

BILANCUJEME PRVNÍ ROK S ADAPTAČNÍMI KOORDINÁTORY, PŘEKLADATELI A TLUMOČNÍKY VE ŠKOLÁCH

Ve školním roce 2018/2019 začala Krajská centra podpory NIDV v rámci podpory procesu přijímání, začleňování a vzdělávání dětí/žáků cizinců naplno realizovat zbrusu nové aktivity Adaptační koordinátoři do škol a Tlumočnické a překladatelské služby pro školy. Zavádění této podpory předcházela pilotáž v období květen – červen 2018. Všechny tři aktivity jsou určeny pro děti/žáky cizince bezprostředně po jejich nástupu do povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání a do základního vzdělávání a v průběhu plnění povinného posledního ročníku předškolního a základního vzdělávání v České republice a jsou školám poskytovány zdarma. Organizační a administrativní zátěž škol při objednávání těchto forem podpory je minimální, stačí kontaktovat příslušného krajského koordinátora Krajského centra podpory pro oblast dětí/žáků cizinců NIDV – viz kontakty na portále cizinci.nidv.cz/. Místem působnosti adaptačního koordinátora, překladatele a tlumočnicka je příslušná škola, tj. nedocházejí do rodin, ani do pedagogicko-psychologických poraden či jinam.

Adaptační koordinátoři do škol

První nová služba byla do konce roku 2018 školám nabízena v dvoutýdenní lhůtě od nástupu dítěte/žáka cizince do povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání a k plnění povinné školní docházky v základním vzdělávání. Od ledna 2019 je prodloužena na interval čtyř týdnů. Kromě podílu na realizaci výuky základů češtiny jako druhého jazyka přímo ve škole a činností uvedených v předchozím textu je adaptační koordinátor dítěti/žákovi cizinci, jeho rodičům/zákonným zástupcům i pedagogickým a nepedagogickým pracovníkům nápomocen při seznamování se s novým prostředím a klimatem školy, s dětskou skupinou, třídou i s širší školní komunitou, tj. s ostatními dětmi a spolužáky, pedagogickými i nepedagogickými pracovníky školy. V rámci adaptace je mu obecně průvodcem kulturním prostředím, životními podmínkami a stylem, taktéž systémem výchovy a vzdělávání i běžným denním režimem dané školy. Seznamuje jej s prostorovou orientací po škole a jejím areálu včetně platných pravidel pro pohyb ve škole.

Adaptačním koordinátorem pro děti/žáky cizince je ideálně pedagogický pracovník dané školy, v případě potřeby jím může být i externí pedagogický pracovník s minimálně středoškolským vzděláním ukončeným maturitou.

V prvním roce poskytování této formy podpory do konce roku 2018 se uplatnilo na ško-

lách 157 adaptačních koordinátorů, od ledna do června 2019 pak 87, celkem ve školním roce děti/žáky cizince podporovalo 244 adaptačních koordinátorů. Někteří adaptační koordinátoři se opakovaně během školního roku do školy vraceli k dalším nově přijatým dětem/žákům cizincům jako např. v ZŠ a MŠ K Dolům, Praha, ZŠ J. A. Komenského, Karlovy Vary či ZŠ Bakalovo nábřeží v Brně, ZŠ Herálec apod. V prvním roce tuto službu nejvíce využívaly školy v Jihomoravském kraji, a to s celkovým počtem adaptačních koordinátorů – 51. Velký zájem o adaptačního koordinátora dokládá také Praha a Středočeský kraj – 31 adaptačních koordinátorů, Vysočina – 24, Plzeňský kraj – 23, Pardubický kraj – 22 aj. Největší počet podpořených žáků přišel do České republiky z Ukrajiny, Vietnamu, Bulharska; dále pak z Ruska, Moldávie, Číny, Mongolska, Rumunska a Slovenska. Naopak v počtu do 5ti nově přichozích byli podpořeni děti/žáci cizinci ze země původu: Argentina, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Filipíny, Finsko, Francie, Indie, Itálie, Irák, Izrael, Kanada, Kuba, Maďarsko, Makedonie, Mexiko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Saudská Arábie, Španělsko, Tunis, Turecko, Velká Británie, Venezuela, USA.

Překladatelské a tlumočnické služby pro školy

Cílem aktivit Překladatelské a tlumočnické služby pro školy je usnadnit dorozumění s dítětem/žákem cizincem. Tyto služby jsou standardně zajišťovány do 16ti jazyků. Konkrétně se jedná o jazyk anglický, arabský, bulharský, čínský, francouzský, kazašský, mongolský, německý, polský, rumunský, ruský, slovenský, srbský, španělský, ukrajinský a vietnamský. Tlumočnických a překladatelských služeb lze využívat opakovaně.

A jak je tlumočnická a překladatelská služba v praxi zajišťována? Postup je jednoduchý a pro školu co nejméně administrativně a organizačně zatěžující. Každá mailem zasláná žádost mateřskou nebo základní školou o tlumočnickou či překladatelskou službu příslušnému krajskému koordinátorovi Krajského centra podpory NIDV pro oblast dětí/žáci cizinci je zaevidována v rámci vnitřního informačního systému NIDV, načež krajský koordinátor obratem žádost zpracuje a pracuje na její realizaci.

Není pochyb o tom, že přítomnost tlumočnicka napomáhá lepšímu vzájemnému porozumění ať už při úvodním jednání všech aktérů při nástupu dítěte/žáka cizince do školy, nebo během adaptačního období. Je možno využít tlumočení na třídních schůzkách či

hovorových hodinách a dalších akcích školy v průběhu školního roku.

V prvním roce poskytování tlumočnických služeb byl největší zájem ze stran školských zařízení o zajištění tlumočení do vietnamštiny, čínštiny, ukrajinštiny. Dále následuje bulharština, rumunština, ruština a maďarština. Ve všech školách, jež o poskytnutí tlumočnických služeb dosud požádaly, byla podpora realizována dle jasně nastavených a veřejně dostupných kritérií (viz portál cizinci.nidv.cz). Aktivitu využily školy ve větších městech i v místech odlehlých a díky celostátní databázi spolupracujících tlumočnicků se nám zatím nestalo, že bychom požadavek školy na tlumočení či překlad nemohli ve lhůtě 5ti pracovních dnů od přijetí zakázky splnit.

Mimořádně v pořadí první tlumočení pro dítě cizince v mateřské škole se uskutečnilo v Olomouckém kraji. Konkrétně šlo o tlumočení do mongolského jazyka pro chlapce v předškolním věku v Mateřské škole Olomouc, Wolkerova 34. Po přijetí zakázky byly paní ředitelce Mgr. Haně Schmidtové předány informace o vlastní realizaci tlumočení v termínech, které si v součinnosti s rodiči/zákonnými zástupci dítěte zvolila sama škola. Ve stanoveném termínu bylo v mateřské škole realizováno tlumočení do a z mongolštiny k plné spokojenosti všech zúčastněných stran. Paní ředitelka mateřské školy krom jiného ocenila, že jedině naše Krajské centrum podpory NIDV bylo na krajské úrovni schopno jejich zařízení pomoci.

Práce tlumočnicků je průběžně hodnocena jako každá jiná pracovní pozice. Jedná se o profesionály ve svém oboru. Dostáváme zpětnou vazbu ze škol, kdy školy s námi automaticky sdílejí nabytou zkušenost, popř. se sami dotazujeme přímo ve školách. Obdobně se zajímáme i o reflexi ze strany tlumočnicka. Za první rok poskytování tlumočnických služeb máme k dispozici z terénu řadu pozitivních ohlasů. Podle konkrétní situace dochází i ke sdružování požadavků na tlumočení, zakázky mají jednorázový i opakovaný charakter.

Poptávka po překladatelských službách logicky kopíruje zakázky na tlumočnický, „navíc“ byl požadován překlad do a z italštiny, moldavštiny a němčiny. Přemýšleli jsme, jak službu zefektivnit a zpřístupnit dalším uživatelům. Postupně jsme vybírali texty vhodné pro opakované využití, anonymizovali je, a sestavili tak databázi textů v 16ti cizích jazycích, jež je zdarma k dispozici na portále cizinci.nidv.cz.

*PaedDr. Renée Grenarová, Ph.D. et Ph.D.
metodik vzdělávání NIDV*